

Budgetavdelningen
Strukturenheten

Bedömningar av kombinationsförsäkringen

1 Allmänt

Kombinationsförsäkringens kortsiktiga och långsiktiga konsekvenser behöver bedömas separat. Det beror på att fasta förvaltningskostnader uppkommer i inledningsskedet och även utjämningsfonden ska förkovras då. Därför kommer försäkringens kostnadsnivå sannolikt att vara högre på kort sikt än på lång sikt. En långsiktig bedömning behövs i sin tur för att beskriva försäkringens genomförbarhet och strukturella konsekvenser. Uppskattningarna som används i den här bilagan och i regeringens proposition bygger i första hand på de kortsiktiga konsekvenserna.

En central fråga som gäller kombinationsförsäkringens genomförbarhet och konsekvenser är hurdan kretsen av försäkrade blir, dvs. hur många personer som sysselsätter sig på flera olika sätt som tecknar en kombinationsförsäkring samt vilken inkomstnivå och vilka arbetslöshetsrisker de har. I den här bilagan bedöms dessa frågor med hjälp av en modell med snedvridet urval som grundar sig på registermaterial på individnivå.

I den här bilagan ingår också en uppskattning av en kostnadsneutral medlemsavgift. Den är inte en uppskattning av kombinationsförsäkringens slutliga pris, dvs. medlemsavgift, utan beskriver hur stor självfinansieringsandelen av de försäkrades förtjänstskydd *minst* ska vara för att avgiften ska kunna förväntas finansiera den andel av förmånsutgifterna och förvaltningskostnaderna som enligt lag ska finansieras med medlemsavgiften. I samband med beredningen av propositionen är det inte ändamålsenligt att lägga fram en uppskattning av den framtida faktiska nivån på medlemsavgiften, eftersom det inte är möjligt att tillförlitligt uppskatta t.ex. hur eventuella kombinationsförsäkrade fördelas över olika arbetslöshetskassor eller ens vilka arbetslöshetskassor som kommer att tillhandahålla kombinationsförsäkring.

Olika registermaterial på individnivå har använts för uppskattningarna: FOLK-inkomstfördelningsmaterialet och FOLK-periodmaterialet samt inkomstregistret.

2. Snedvridet urval och moralisk risk i försäkringen

Snedvridet urval och moralisk risk påverkar väsentligt kombinationsförsäkringens kostnadsnivå och popularitet. Med moralisk risk avses fenomenet att försäkringens existens är ett incitament att utlösa en försäkringshändelse. I samband med arbetslöshetsförsäkringen innebär det att arbetslöshet inte är ett lika stort försörjningsproblem för individen som det skulle vara utan försäkringen, och att arbetslöshetsperioderna därför kan bli längre och arbetslösheten öka jämfört med en situation där försäkringen inte existerar eller ersättningsgraden är lägre. Den moraliska risken kan tänkas bli större ju högre arbetslöshetsförsäkringens ersättningsgrad, dvs. förmånsnivån, är.

Den moraliska risken är inte nödvändigtvis något stort problem för försäkringens genomförbarhet, men höjer kostnaderna för försäkringen.

Snedvridet urval kan däremot vara ett större problem för genomförandet av försäkringen. Med snedvridet urval avses att många personer med hög arbetslöshetsrisk tecknar den frivilliga försäkringen, och därför orsakar stora

förmånsutgifter i förhållande till de avgifter de betalar. Det kan leda till att personer med låg arbetslöshetsrisk undviker försäkringen eftersom de inte upplever att den är värd sitt pris.

Ett sådant urval leder till att de förväntade förmånsutgifterna ökar och avgiftsunderlaget krymper, vilket i sin tur leder till att medlemsavgiften stiger. Försäkringens förväntade nettobetalar (försäkrade med låg arbetslöshetsrisk som skulle generera regelbundna avgiftsintäkter) lämnar kretsen av försäkrade, vilket kan leda till en spiral där den stigande medlemsavgiften leder till att allt fler försäkrade lämnar försäkringen tills det blir omöjligt att täcka utgifterna för den.

Eftersom avgiftsunderlaget kan urholkas om individer lämnar försäkringen, och försäkringen till slut kan kollapsa, är snedvridet urval ett större problem än moralisk risk. Därför är socialförsäkring vanligen obligatoriskt.

3 Bedömning av de försäkrade i kombinationsförsäkringen och en kostnadsneutral avgiftsnivå

För att kunna bedöma vilka som eventuellt tecknar en kombinationsförsäkring och vilka effekter det har måste man uppskatta hur moralisk risk och snedvridet urval påverkar kostnaderna för kombinationsförsäkringen. Enkel logik visar att kretsen av försäkrade inte kan bildas kostnadsneutralt om alla försäkrade är riskneutrala och kostnader uppkommer av kassaverksamheten¹. Försäkringstagarna måste alltså vara riskaverta i viss mån eller till vissa delar.

Riskpreferenserna i försäkringens målgrupp kan åskådliggöras med en enkel kalkyl med mikrosimuleringsmodellen SISU, där förtjänstskydd och grunddagpenning i den nuvarande formen bildas för personer som 2022 fått både företagar- och löneinkomster². Skillnaden mellan inkomstrelaterad dagpenning och grunddagpenning utgör den årliga nyttan av försäkringen för målgruppen. Av denna faktiska nytta härleds ett individuellt väntevärde för försäkringsnyttan med hjälp av enkel regression i förhållande till medlemsavgiften för förtjänstskyddet. Materialets uppgifter om utbildningsnivå, ålder, civilstånd och arbetshistoria kan utnyttjas för att uppskatta försäkringsnyttans väntevärde för hela målgruppen. Eftersom vi inte urskiljer medlemsavgiften på individnivå i materialet, använder vi i uppskattningen [arbetslöshetskassan YTK:s³ medlemsavgift för 2022](#) (115 euro) som är lika för alla medlemmar. YTK:s medlemsavgift är dock lite högre än den genomsnittliga kassaavgiften, vilket kan orsaka bias i resultaten.

Enligt uppskattningen skulle 49,8 procent av målgruppen få minst lika stor nytta av förtjänstskyddet som medlemsavgiften kostar dem. Om nyttan av den pension som tjänas in under tiden med inkomstrelaterad dagpenning skulle motsvara 48 procent av utgiften för förtjänstdelen, skulle 57,8 procent av målgruppen ha mer nytta av försäkringen än de betalar i medlemsavgift.

I materialet hör dock 69,6 procent av målgruppen redan nu till en arbetslöshetskassa. Det betyder att cirka 140 eller 116 procent⁴ av personerna, beroende på om den intjänade pensionen tas i beaktande, väljer kassamedlemskap i förhållande till antagandet om riskneutralitet. Man kan anta att rätten till pension sannolikt inte ges någon stor vikt när beslutet om att gå med i en arbetslöshetskassa fattas. Utifrån detta kan man göra den

¹ Riskneutrala försäkrade är beredda att betala högst en medlemsavgift som motsvarar den väntade nyttan av försäkringen. Eftersom den förväntade försäkringsnyttan i den situationen är lika med de förväntade förmånsutgifterna kan inte den som ordnar försäkringen samla in tillräckligt stora medlemsavgifter för att täcka förvaltningskostnaderna.

² Denna grupp består av alla som hade sådana inkomster som var större än noll 2022, cirka 212 000 personer.

³ I uppskattningen används YTK:s medlemsavgift eftersom kassan är öppen för alla. Alternativt skulle man kunna använda löntagarkassornas genomsnittliga medlemsavgift 2022, som var 95 euro. När en högre avgift används blir uppskattningen av målgruppens betalningsvilja något högre än med en lägre medlemsavgift.

⁴ $0,696/0,498 = 1,40$; $0,696/0,578 = 1,16$.

grova uppskattningen att den s.k. marginalkassamedlemmen i den undersökta gruppen, dvs. den medlem som gynnas minst av försäkringen, är villig att betala cirka 1,4 euro för en euro inkomstrelaterad dagpenning vid arbetslöshet. Utifrån den kalkylen kan man uppskatta att personerna i målgruppen i genomsnitt är riskaverta.

Den marginella betalningsviljan är inte samma sak som hela målgruppens genomsnittliga betalningsvilja. Spinnewijn och Landais (2021)⁵ har åskådliggjort det här i sin forskning om det inkomstbaserade skyddet för arbetslösa i Sverige, där de bedömer vilket värde det inkomstbaserade skyddet har för löntagarna. De uppskattar att den marginella substitutionskvoten mellan arbete och arbetslöshet är minst 1,6 när det gäller pengar. Det innebär att personerna skulle vara beredda att byta ut en krona som de kan konsumera medan de har ett arbete mot minst 1,6 kronor som de kan konsumera när de är arbetslösa. Dessutom uppskattade de utifrån en alternativ analys att denna substitutionskvot bland de undersökta personerna var fördelad mellan 1 och 3, så att medeltalet var cirka 2,13. Dessa resultat ligger i linje med Schmieders och Von Wachters (2016)⁶ undersökning, som visade att kostnaden för den moraliska risken i inkomstrelaterat utkomstskydd för arbetslösa varierar mellan 1,5 och 2,5 i olika undersökningar. För att en försäkring ska vara ekonomiskt möjlig måste de försäkrades betalningsvilja teoretiskt vara minst lika stor som kostnaden för den moraliska risken.

I den här bedömningen antas de potentiella försäkrades genomsnittliga betalningsvilja vara något lägre än Spinnewijn och Landais (2021) uppskattar, eftersom målgruppens uppskattade marginella betalningsvilja (1,4) är mindre än i deras undersökning (1,6). Om medeltalet för betalningsviljan är proportionellt sett lika mycket lägre än den ovannämnda marginella betalningsviljan, blir medeltalet för betalningsviljan i målgruppen uppskattningsvis lite högre än 1,8. Eftersom betalningsviljan på individnivå inte kan estimeras tillförlitligt utifrån det tillgängliga materialet görs i uppskattningen det förenklade antagandet att alla potentiella försäkrades betalningsvilja är 1,8, vilket över- eller underskattar betalningsviljan på individnivå med samma sannolikhet. I känslighetsanalysen av uppskattningen tillämpas också kvoterna 1,4 och 2,2 för betalningsviljan.

Bedömningen av kombinationsförsäkringens konsekvenser för sysselsättningen och den offentliga ekonomin grundar sig på en modell av den kostnadsneutrala kretsen av kombinationsförsäkrade och den avgiftsnivå som upprätthåller kretsen. Kretsen av försäkrade bildas med hjälp av en enkel algoritm där individernas uppskattade vilja att betala för kombinationsförsäkringen jämförs med den kostnadsneutrala medlemsavgift som räknats ut för de försäkrade. Med den metoden är det möjligt att beakta ett eventuellt snedvridet urval av försäkrade och hur ett sådant urval påverkar försäkringens kostnadsnivå.

Individens vilja att betala för kombinationsförsäkringen uttryckt i euro uppskattas i modellen genom att ett väntevärde bildas för de inkomstrelaterade dagpenningar som ska betalas till varje potentiell kombinationsförsäkrad år 2023. Detta väntevärde beräknas utifrån arbetslöshetsrisken, arbetslöshetens förväntade längd och den jämkade inkomstrelaterade dagpenningen, som uppskattats med stöd av statistiska samband. Utifrån de förväntade utgifterna för inkomstrelaterad dagpenning på individnivå bildas en kostnadsneutral medlemsavgift för kombinationsförsäkringen.

I modellens första skede simuleras för varje person i målgruppen ett väntevärde för de inkomstrelaterade dagpenningar som ska betalas 2023 på grundval av inkomstuppgifterna från 2022. Den potentiella målgruppen för kombinationsförsäkringen uppskattas här bestå av alla personer som har regelbundna inkomster från minst två

⁵ Landais, C., & Spinnewijn, J. (2021). The value of unemployment insurance. *The Review of Economic Studies*, 88(6), 3041-3085.

⁶ Schmieder, J. F., & Von Wachter, T. (2016). The effects of unemployment insurance benefits: New evidence and interpretation. *Annual Review of Economics*, 8(1), 547-581.

olika källor och som tjänar tillräckligt (över 1 200 euro per år) med det sekundära arbetet som löntagare eller företagare. I idealfallet skulle en uppskattning av målgruppen kunna skapas genom att kombinera uppgifter på individnivå om löneinkomster, FöPL-arbetsinkomster, arvoden för familjevård och arbetsstipendier. Eftersom det inte finns några exakta uppgifter om FöPL-arbetsinkomst och arbetsstipendier att tillgå, skapas målgruppen med hjälp av uppgifter i inkomstregistret om löner, arvoden för familjevård och mottagna inkomstöverföringar samt i Statistikcentralens inkomstfördelningsstatistik om företagarincomester och mottagna inkomstöverföringar. Utifrån företagarincomesten i inkomstfördelningsstatistiken bildas en uppskattning⁷ av personernas FöPL-arbetsinkomst eller annan företagarincomest som ska försäkras i kombinationsförsäkringen. Arbetsstipendiernas belopp beräknas för mottagare av vetenskaps- och konststipendier som identifierats i LFöPL-periodmaterialet genom att alla i inkomstregistret identifierade inkomstöverföringar som inte är stipendieinkomster dras av från de mottagna inkomstöverföringarna (inkl. arbetsstipendier) i inkomstfördelningsstatistiken.

Målgruppen antas bestå av alla personer vars sammanlagda inkomster från de ovan beskrivna källorna (exkl. arbetsstipendier) 2022 översteg $12 \cdot 930 = 11\,160$ euro och som hade inkomster från minst två av de nämnda inkomstslagen. Enligt denna avgränsning fanns i Finland i slutet av 2022 110 460 personer i åldern 18–64 år som kan tänkas höra till målgruppen för kombinationsförsäkringen.

I modellen för arbetslöshetsperiodens längd används förutom statistiska samband också uppskattningar av den moraliska riskens effekt på längden av de kombinationsförsäkrades arbetslöshetsperioder, eftersom målgruppen får en högre jämkad inkomstrelaterad dagpenning än med andra former av förtjänstskydd. Beräkningen gjordes med hjälp av följande steg:

1. Den jämkade inkomstrelaterade dagpenningen med kombinationsförsäkring beräknas för varje potentiell försäkringstagare utifrån inkomstuppgifterna för 2022 och 2023.
 - Den inkomst som var högst 2022 antas vara den inkomst som upphör när personen blir arbetslös. Då jämkas dagpenningen utifrån de övriga inkomsterna från 2023. För stipendiat antas den inkomst som upphör 2023 vara stipendieinkomsten, eftersom uppgifter om stipendier inte finns att tillgå för 2023. Den inkomst som ska jämkas beaktas endast för den tid som perioden med inkomstrelaterad dagpenning varar, genom att den inkomst som ska jämkas divideras med 260 och multipliceras med dagpenningsperiodens förväntade längd. Årsinkomsterna omvandlas till månadsinkomst genom att årsinkomsterna delas upp på 12 månader, och månadsinkomsterna omvandlas till dagsinkomst genom att månadsinkomsterna delas upp på 21,5 arbetsdagar.
2. För var och en uppskattas en personlig sannolikhet för att en arbetslöshetsperiod ska inträffa 2023 med hjälp av en *logit*-modell utifrån de sammanlagda inkomsterna 2022⁸ och de observerade egenskaperna⁹:

$$\bullet \text{ sannolikhet}(\text{arbetslöshet}_{2023}) = \frac{1}{1 + e^{-(\beta_0 + \beta_1 \cdot \ln(\text{inkomster}_{2022}) + \beta_2 \cdot X)}} + \epsilon$$

⁷ FöPL-arbetsinkomsten har fastställts enligt den modell som finansministeriets skatteavdelning estimerat för FöPL-inkomster: $\ln(\text{FöPL-arbetsinkomst}) = 9,26 - 0,275 \cdot \ln(\text{företagarinkomst}) + 0,031 \cdot \ln(\text{företagarinkomst})^2$. Om en persons FöPL-arbetsinkomst är lägre än 2022 års minimum 8 261,71 euro antas personen välja den FöPL-arbetsinkomst som anges i modellen som företagarincomest som försäkras i kombinationsförsäkringen.

⁸ Den här modellen och den modell som beskriver längden på arbetslöshetsperioden beskriver inte ett rent samband mellan inkomsterna och arbetslöshetsperiodens längd, eftersom lägre inkomster år 2022 kan bero på arbetslöshet 2022. Då förklaras arbetslöshetsrisken 2023 snarare av arbetslösheten 2022 än av inkomsterna 2022.

⁹ De observerade egenskaperna inkluderar både indikatorvariabler för olika inkomstslag (0/1) och ålders- och utbildningsvariabler.

3. För varje person i målgruppen beräknas arbetslöshetsperiodens längd om personen skulle bli arbetslös. Arbetslöshetsperiodens längd bestäms med en regressionsmodell där man estimerar förhållandet mellan dagar med arbetslöshetsdagpenning (adp-dagar) och det föregående årets inkomster och inkomstslag för de observationer som indikerar en arbetslöshetsperiod 2023.
 - $\ln(\text{antal adp-dagar}_{2023}) | \text{Arbetslös}_{2023} = \beta_3 + \beta_4 * \ln(\text{inkomster}_{2022}) + \beta_5 * X + \epsilon$
4. Sluppmässig variation införs i antalet estimerade adp-dagar. Modellen OLS är en linjär approximation, och därför ingår ingen sluppmässig variation på individnivå i antalet adp-dagar som den ger. Då är standardavvikelsen i fördelningen av dessa estimerade dagar betydligt mindre än standardavvikelsen i arbetslöshetsperiodernas längd i materialet. Detta korrigeras på följande sätt:
 - Standardavvikelsen beräknas för prognosfelet i adp-dagarna enligt modellen i punkt 3. Standardavvikelsen beskriver den variation i arbetslöshetsperiodens längder som modellen i punkt 3 inte förklarar.
 - För varje person lottas ett sluppmässigt tal från normalfördelningen: $N(0, \text{prognosfelets standardavvikelse})$. Detta sluppmässiga tal adderas för varje potentiell försäkringstagare till arbetslöshetsperiodens längd enligt modellen i punkt 3. Antalet arbetslöshetsdagar avgränsas till 0–260 och avrundas till närmaste jämna tal.
5. Den moraliska riskens effekt på arbetslöshetsperiodernas längd beaktas i kombinationsförsäkringen. Man antar att en ökning på en procent i arbetslöshetsförmånens belopp till följd av kombinationsförsäkringen förlänger arbetslöshetsperioden med 0,79 procent (Uusitalo & Verho, 2010)¹⁰. För varje potentiell försäkringstagare beräknas hur mycket den inkomstrelaterade dagpenningen skulle öka till följd av kombinationsförsäkringen jämfört med den näst högsta tillgängliga formen av förtjänstskydd, varefter den ovan beräknade längden för arbetslöshetsperioden multipliceras med talet $1 + 0,79 * \text{ökningen av den inkomstrelaterade dagpenningen i \%}$. Antalet arbetslöshetsdagar avgränsas till 0–260 och avrundas till närmaste jämna tal.
6. Ett väntevärde bildas för antalet dagar med inkomstrelaterad dagpenning för varje potentiell försäkringstagare genom att sannolikheten för arbetslöshet (punkt 2) multipliceras med det simulerade antalet förväntade dagar med inkomstrelaterad dagpenning om personen blir arbetslös (punkterna 3–5).
7. Ett förväntat belopp av utbetalad jämkad inkomstrelaterad dagpenning på årsnivå beräknas för varje potentiell försäkringstagare för 2023 genom att väntevärdet som beräknats enligt punkt 6 för antalet dagar med inkomstrelaterad dagpenning multipliceras med den jämkade inkomstrelaterade dagpenning som beräknats i punkt 1. Effekten av graderingen¹¹ av beloppet av inkomstrelaterad dagpenning beaktas enligt arbetslöshetsperiodens längd som beräknats i punkt 6.

Denna modell ger som resultat att de inkomstrelaterade dagpenningarna 2023 kan förväntas uppgå till 400 euro för en exempelperson vars jämkade inkomstrelaterade dagpenning i kombinationsförsäkringen är 80 euro, det förväntade antalet adp-dagar är 50 och sannolikheten för arbetslöshet är 10 procent ($80 \text{ €/dag} * 50 \text{ dagar} * 0,10 = 400 \text{ €}$).

¹⁰ Uusitalo, R., & Verho, J. (2010). The effect of unemployment benefits on re-employment rates: Evidence from the Finnish unemployment insurance reform. *Labour Economics*, 17(4), 643-654.

¹¹ Beloppet av inkomstrelaterad dagpenning minskar i två steg när arbetslösheten drar ut på tiden.

En kostnadsneutral krets av försäkrade fastställs med hjälp av en enkel algoritm som beskrivs nedan, där personerna i målgruppen i en hypotetisk situation måste välja mellan olika former av förtjänstskydd. Priset för såväl löntagares som företagares förtjänstskydd bestäms utanför modellen¹². I modellen för kretsen av försäkrade antas alla personer vara beredda att betala 1,8 euro i medlemsavgift för en euro av den förväntade summan av förtjänstdelarna av den inkomstrelaterade dagpenningen (se ovan).

Kassaavgiften för en kombinationsförsäkring och det snedvridna urvalet bildas i modellen med en enkel algoritm:

1. Först antar man att varje person i den potentiella målgruppen tecknar en kombinationsförsäkring.
2. Man beräknar hur stor andel av de förväntade inkomstrelaterade dagpenningarna för dem som tecknar kombinationsförsäkring som måste finansieras med kassaavgifter. Den andelen multipliceras med talet 1,6 för att förvaltningskostnaderna (30 procent av kassans finansieringsandel) och förkovringen av utjämningsfonden¹³ (30 procent av kassans finansieringsandel) ska bli beaktade.
 - Medlemsavgifterna ska på individnivå täcka: $1,3 * \left(\frac{\text{löner}}{\text{löner} + \text{andra inkomster}} * 0,055 * \text{idp} \right) + 1,6 * \left(\frac{\text{andra inkomster}}{\text{löner} + \text{andra inkomster}} * \text{idp} \text{ förtjänstdel} \right)$
3. Medlemsavgiften beräknas genom att den andel av de förväntade inkomstrelaterade dagpenningarna som ska täckas med medlemsavgifter och som beräknades i punkt 2 inklusive förvaltningskostnader divideras med antalet försäkringstagare.
4. Personer som inte är beredda att betala medlemsavgiften för kombinationsförsäkringen eller hellre väljer någon annan form av förtjänstskydd utesluts från kombinationsförsäkringen. I det sammanhanget beaktas också det kalkylerade skatteavdraget för medlemsavgiften och beskattningen av inkomstrelaterad dagpenning¹⁴. En person utesluts från kretsen av försäkrade om ett eller flera av följande tre villkor uppfylls (kf = kombinationsförsäkring, lf = löntagarförsäkring, föf = företagarförsäkring¹⁵, b = betalningsvilja):
 - $b * \text{förtjänstdelarnas väntevärde}_{kf} < \text{avgift}_{kf}$
 - $b * \text{förtjänstdelarnas väntevärde}_{kf} - \text{avgift}_{kf} < b * \text{förtjänstdelarnas väntevärde}_{lf} - \text{avgift}_{lf}$
 - $b * \text{förtjänstdelarnas väntevärde}_{kf} - \text{avgift}_{kf} < b * \text{förtjänstdelarnas väntevärde}_{föf} - \text{avgift}_{föf}$

¹² Priset för företagares förtjänstskydd är 109,20 euro per år eller 2,1 procent av den företagarinkomst som överstiger 9 600 euro, beroende på vilket som är högre. Priset för löntagares förtjänstskydd är 95 euro per år, vilket enligt TYJ var den genomsnittliga kassaavgiften för löntagarkassorna 2022.

¹³ En arbetslöshetskassa som tillhandahåller kombinationsförsäkring börjar från noll med att förkovra den separata utjämningsfonden för kombinationsförsäkringen. Kalkylen grundar sig på att utjämningsfondens minimibelopp för annat än löneinkomster (utgiften för förmåner och förvaltningskostnader som kassan själv ansvarar för under 2,5 år) förkovras inom en femårig övergångsperiod. För lönernas del förkovras utjämningsfonden i praktiken med det första årets kassaavgifter.

¹⁴ För varje person beräknas en skattesats för 2022 och 2023 som grundar sig på de sammanlagda inkomsterna de åren, utifrån skattesatser som beräknats med mikrosimuleringsmodellen SISU för olika inkomstklasser (inkomstklasserna med 5 000 euros mellanrum, under 10 000, 10 000–15 000, alltid upp till 95 000–100 000 och över 100 000). När skattesatsen beräknas beaktas inte att personens inkomster sjunker när arbetslösheten börjar 2023.

¹⁵ Obs. personer vars största inkomstkälla 2022 var arvode för familjevård eller arbetsstipendium kan enligt förslaget bli medlemmar i arbetslöshetskassan också enbart med denna högsta inkomst som grund, och därför jämför dessa personer i algoritmen kombinationsförsäkringen med förtjänstskyddet för företagare.

Punkterna 2–4 upprepas tills ingen utesluts ur kretsen av försäkrade i punkt 4, eftersom alla försäkrade vill ha kombinationsförsäkringen till det fastställda priset. Alternativt utesluts till slut alla personer i punkt 4, vilket betyder att det inte finns någon kostnadsneutral krets av försäkrade för kombinationsförsäkringen.

Resultaten och slutsatserna av kalkylerna

Tabell 1 innehåller resultaten av modellen där de ovan beskrivna antagandena och valen har tillämpats. Enligt den primära kortsiktiga modellen (s.k. basmodellen) skulle 29 914 personer, dvs. cirka 27 procent av målgruppen, skaffa en kombinationsförsäkring. Den moraliska risken, det snedvridna urvalet och reglerna för finansieringen av förtjänstskyddet framträder i resultaten genom att den kostnadsneutrala medlemsavgift som upprätthåller kretsen av försäkrade blir högre än medlemsavgifterna i en arbetslöshetskassa för löntagare. Försäkringen bedöms ändå vara attraktiv för de försäkrade eftersom 1) en ytterligare försäkringseuro är värd 1,8 euro för dem, 2) de har stor nytta av försäkringen i förhållande till de alternativa formerna av förtjänstskydd och 3) de har hög sannolikhet att bli arbetslösa jämfört med resten av målgruppen.

Personerna i den uppskattade kretsen av försäkrade har så pass stora genomsnittliga löneinkomster att många kombinationsförsäkrade uppskattas vara s.k. tilläggsförsäkrare, dvs. personer som redan i nuläget kan tjäna in arbetsvillkoret för inkomstrelaterad dagpenning som antingen löntagare eller företagare.

Kretsen av försäkrade uppskattas inkludera cirka 2 000 personer som inte skulle uppfylla löntagarens eller företagarens arbetsvillkor för grunddagpenning eller inkomstrelaterad dagpenning, i fortsättningen inkomstrelaterad dagpenning. När personer i denna kategori blir arbetslösa får de arbetsmarknadsstöd, i fortsättningen allmänt stöd.

Tabell 1: Uppskattning av kombinationsförsäkringens medlemsavgift och kretsen av försäkrade. Inkomsterna anges på årsnivå. * inkluderar inte den andel av kassaavgifterna som samlas in för förvaltningskostnader och för utjämningsfonden.

Försäkrade	Avgift¹⁶	Löneinkomster	Övriga inkomster	Arbetslösh. längd
29 914	267 €	21 763	13 705	16,1
idp. sammanlagt	Kassans finansieringsandel*	Statens och kommunernas andel	SF-andel	Förmånsutgift per idp-dag
25,4 mn €	5,1 mn €	14,8 mn €	5,5 mn €	52,73 €/dag
	(20 %)	(58 %)	(22 %)	

Den ovanstående modellen innehåller flera förenklande antaganden. På grund av att uppskattningen är behäftad med osäkerhet bör man analysera hur resultaten förändras om dessa antaganden ändras. I tabell 2 ingår resultaten från alternativa modeller, som tillåter följande slutsatser:

¹⁶ Uppskattningen av en kostnadsneutral avgift är inte en uppskattning av kombinationsförsäkringens slutliga pris, utan beskriver hur stor de försäkrades självfinansieringsandel av förtjänstskyddet måste vara för att avgifterna ska väntas kunna finansiera den andel av förmånsutgifterna som enligt lag ska finansieras med medlemsavgifter.

1. På lång sikt, när arbetslöshetskassan har förkovrat sin utjämningsfond, kommer medlemsavgiften antagligen att sjunka. Detta uppskattas öka kombinationsförsäkringens popularitet och minska det snedvridna urvalet av försäkrade jämfört med inledningsskedet.
2. Om betalningsviljan visar sig vara större än uppskattat blir urvalet mindre snedvridet, vilket utvidgar den kostnadsneutrala kretsen av försäkrade och sänker den kostnadsneutrala medlemsavgiften.
3. Om betalningsviljan visar sig vara mindre än uppskattat blir urvalet mer snedvridet, vilket i den här beräkningen leder till att kostnadsnivån stiger tydligt och försäkringen blir mindre attraktiv i inledningsskedet. Det beror i praktiken på att man i kalkylmodellen antagit att arbetslöshetskassorna måste samla in den kassaavgiftsfinansierade andelen av utgifterna för inkomstrelaterad dagpenning som grundar sig på annat än löneinkomst 1,6-faldigt. Ju färre personer med löneinkomster som tar kombinationsförsäkring och ju lägre deras löneinkomster är, desto mer närmar man sig en situation där betalningsviljan 1,4 inte räcker till för att förkovra kassans finansieringsandel av förtjänstdelarna 1,6-faldigt.
4. Om kombinationsförsäkringen prissätts enligt en procentsats av de inkomster som försäkras, i stället för en fast medlemsavgift som anges i euro, uppskattas det snedvridna urvalet förstärkas. En kombinationsförsäkring som prissätts enligt en procentsats blir särskilt ofördelaktig för potentiella försäkrade som har höga löneinkomster och uppskattas uppfylla arbetsvillkoret för löntagare. Om dessa personer stannar utanför kombinationsförsäkringen krymper den kostnadsneutrala kretsen av försäkrade och stiger den kostnadsneutrala medlemsavgiften.
5. Om en eller flera personer som får minst 60 euro i jämkad inkomstrelaterad dagpenning väljer bort kombinationsförsäkringen på grund av löntagarens förtjänstskydd förstärks det snedvridna urvalet, minskar kretsen av försäkrade och stiger den kostnadsneutrala medlemsavgiften.

Tabell 2: Resultat med alternativa modeller av kretsen av försäkrade. I kolumnen Alternativ beskrivs den ändring som gjorts i basmodellen på kort sikt. Genomsnittet för det förväntade antalet arbetslöshetsdagar är 6,9 i hela materialet.

	Alternativ	Försäkrade	Avgift ¹⁷	Löneinkomster	Övriga inkomster	Arbetslösh. längd
0.	basmodell, kort sikt	29 914	267 €	21 763	13 705	16,1
1.	basmodell, lång sikt	43 299	182 €	24 800	13 088	13,6
2.	betalningsvilja 1,8 -> 2,2	39 921	228 €	23 388	13 282	14,3
3.	betalningsvilja 1,8 -> 1,4	664	1 143 €	10 982	25 596	38,6
4.	avgift-%	24 701	0,97 %	16 312	13 688	19,4
5.	endast löntagare under 60 euro	21 727	303 €	18 552	14 368	18,5

¹⁷ Uppskattningen av en kostnadsneutral medlemsavgift är inte en uppskattning av kombinationsförsäkringens slutliga pris, utan beskriver hur stor de försäkrades självfinansieringsandel av förtjänstskyddet måste vara för att medlemsavgifterna ska väntas kunna finansiera den andel av förmånsutgifterna som enligt lag ska finansieras med medlemsavgifter.

De kompletterande modellerna visar att modellen på rad 3 i tabell 2, där en lägre betalningsvilja tillämpas, inte åstadkommer någon krets av försäkrade till stor del för att mottagarna av arbetsstipendier har en högre arbetslöshetsrisk än resten av målgruppen, vilket leder till ett snedvridet urval av försäkrade. Av de återstående 664 försäkrade i modellen är nästan alla stipendiater. Om alla stipendiater utesluts ur modellens målgrupp ger betalningsviljan 1,4 resultatet 26 600 försäkrade och en kostnadsneutral medlemsavgift på 222 euro. Om de som får vårdarvode för familjevård utesluts ur målgruppen påverkas resultatet inte lika mycket. Om stipendiaterna utesluts från målgruppen påverkas också resultaten av basmodellen i Tabell 3 så att kretsen av försäkrade växer till cirka 39 000 personer och den kostnadsneutrala medlemsavgiften sjunker till 186 euro. Stipendiaternas effekt på det snedvridna urvalet i modellen är i hög grad en följd av konststipendiaternas höga uppskattade arbetslöshetsrisk (se tabell 3). En separat analys visar att möjligheten att uppfylla arbetsvillkoret enbart med familjevårdsarvode eller arbetsstipendium sänker kombinationsförsäkringens kostnadsnivå en aning, eftersom förtjänstdelar som helt ska finansieras med kassaavgifter utgår ur kombinationsförsäkringen.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att kombinationsförsäkringen uppskattas vara genomförbar på kort sikt om de potentiella försäkrades betalningsvilja inte visar sig vara betydligt mindre än uppskattat. Enligt uppskattningen i denna promemoria är de försäkrades genomsnittliga betalningsvilja dock sannolikt tillräcklig. När det gäller försäkringarnas kostnadsnivå är den centrala risken förknippad med stipendiaterna, eftersom deras arbetslöshetsrisk och därmed deras förväntade inkomstrelaterade dagpenning utgifter är större än för resten av försäkringens målgrupp. Om medlemsavgiften för kombinationsförsäkringen skulle vara lika hög för alla arbetslöshetskassans medlemmar skulle försäkringens kostnadsnivå bli förmånligare ju mer löneinkomster som kombinationsförsäkras.

Kombinationsförsäkringens målgrupp enligt kön, ålder och inkomster

Kombinationsförsäkringens potentiella målgrupp (N = 110 460) ser ut som följer. Cirka 55 procent är män och cirka 45 procent kvinnor. Enligt inkomstregistret var 8,7 procent av målgruppen arbetslös under en period 2023. Under 78,4 procent av dessa arbetslöshetsperioder betalades inkomstrelaterad dagpenning och under 21,6 procent någon annan arbetslöshetsförmån. År 2023 fick 5,7 procent av målgruppen allmänt bostadsbidrag och 0,7 procent utkomststöd.¹⁸ I målgruppen har 56,0 procent en utbildning efter andra stadiet, 40,1 procent bor i ett hushåll med barn under 18 år och 5,7 procent har utländsk bakgrund (födda i Finland eller utomlands).

Inkomsterna och arbetslösheten i målgruppen fördelas enligt tabell 3. Den största kategorin i målgruppen är personer som endast haft löne- och företagarincomester (cirka 89,3 procent av målgruppen). Nästan alla personer i målgruppen har löneinkomster. De FöPL-arbetsinkomster som försäkras är relativt små eftersom de grundar sig på finansministeriets modell. Det är möjligt att det finns fler personer än uppskattat med höga FöPL-arbetsinkomster i målgruppen för kombinationsförsäkringen.

¹⁸ Uppgifterna omfattar endast perioden januari–september.

Tabell 3: Inkomstslag och medianinkomster i kombinationsförsäkringens potentiella målgrupp bland dem som har större inkomster än noll. Tal i euro 2022. p5 = fördelningens femte percentil, p95 = fördelningens 95:e percentil. Arbetslösheten i procent beräknad utifrån arbetslöshetsförmåner som enligt inkomstregistret betalats 2023.

	Personer	Median	p5	p95	Arbetslöshet-%
Löneinkomst	109 604	30 372	3 184	77 618	8,7
FöPL-arbetsinkomst	102 126	10 671	7 368	20 451	8,4
Vårdarvoden för familjevård	6 389	7 583	1 364	41 052	9,8
Stipendier (vetenskap)	2 735	17 134	4 314	33 000	8,6
Stipendier (konst)	2 695	16 294	7 722	29 900	24,8
Sammanlagt	110 460	41 871	15 797	90 631	8,7

Målgruppen är fördelad mellan landskapen enligt tabell 4. Det största antalet personer i kombinationsförsäkringens målgrupp finns i de landskap där befolkningen är störst. I relation till landskapets befolkning finns flest personer som hör till kombinationsförsäkringens potentiella målgrupp i t.ex. Södra Österbotten och Österbotten samt Södra och Norra Savolax, och minst i t.ex. Nyland, Birkaland, Egentliga Finland och Päijänne-Tavastland.

Tabell 4: Kombinationsförsäkringens potentiella målgrupp enligt landskap. Hela befolkningens fördelning enligt landskap grundar sig på Statistikcentralens statistik över befolkningsstrukturen 2022 och antalet 19–64-åringar. N = 110 460.

Landskap	N	%	% av befolkningen
Nyland	31 515	28,5 %	33,5 %
Egentliga Finland	9 219	8,4 %	8,8 %
Satakunta	4 115	3,7 %	3,6 %
Egentliga Tavastland	3 134	2,8 %	2,9 %
Birkaland	10 269	9,3 %	9,8 %
Päijänne-Tavastland	3 364	3,0 %	3,5 %
Kymmenedalen	2 520	2,3 %	2,7 %
Södra Karelen	2 320	2,1 %	2,1 %
Södra Savolax	3 400	3,1 %	2,1 %
Norra Savolax	6 000	5,4 %	4,3 %
Norra Karelen	3 502	3,2 %	2,8 %
Mellersta Finland	5 796	5,3 %	4,8 %
Södra Österbotten	5 435	4,9 %	3,2 %
Österbotten	4 485	4,1 %	3,1 %
Mellersta Österbotten	1 463	1,3 %	1,1 %
Norra Österbotten	8 265	7,5 %	7,3 %
Kajanaland	1 463	1,3 %	1,2 %
Lappland	3 436	3,1 %	3,0 %
Åland	726	0,7 %	0,5 %

Konsekvenser för sysselsättningen och den offentliga ekonomin

Kombinationsförsäkringen påverkar den offentliga ekonomin och sysselsättningen genom att personer övergår från andra former av utkomstskydd till kombinationsförsäkringen. De som övergår från grundskyddet och företagarens förtjänstskydd till kombinationsförsäkring ökar Sysselsättningsfondens finansieringsandel om de blir arbetslösa, eftersom nya löneinkomster börjar omfattas av förtjänstskyddet. Denna ändring finansieras med lagstadgade arbetslöshetsförsäkringspremier utöver medlemsavgiftsintäkterna. Personer som övergår från förtjänstskyddet för löntagare ökar däremot inte direkt Sysselsättningsfondens andel av de utbetalade inkomstrelaterade dagpenningarna, eftersom den ytterligare försäkring av företagarinkomster som kombinationsförsäkringen innebär i praktiken finansieras med medlemsavgifter. Kombinationsförsäkringen höjer ändå den inkomstrelaterade

dagpenningen för alla som övergår till den försäkringstypen, vilket enligt forskningen förlänger arbetslöshetsperioderna. Det påverkar i sin tur sysselsättningen och därigenom såväl den offentliga ekonomin som Sysselsättningsfondens finansieringsandelar.

Tabell 5 innehåller en uppskattning av kombinationsförsäkringens konsekvenser för antalet arbetslöshetsdagar och statens och Sysselsättningsfondens finansieringsandelar av utgifterna för den inkomstrelaterade dagpenningen enligt det utkomstskydd som personerna hade innan de tecknade en kombinationsförsäkring. Eftersom modellen redan beaktar att arbetslöshetsperioderna blir längre, kan konsekvenserna bedömas med hjälp av skillnaden i dagpenningarna och de förväntade dagpenningsperiodernas längd mellan kombinationsförsäkringen och den tidigare formen av förtjänstskydd.

Tabell 5: Bedömning av kombinationsförsäkringens konsekvenser för antalet arbetslöshetsdagar och statens och Sysselsättningsfondens utgifter för inkomstrelaterad dagpenning. Grundar sig på den kostnadsneutrala kretsen av försäkrade enligt tabell 1.

Basmodell	Personer	Arbetslöshetsdagar		Statens och kommunernas andel		Sysselsättningsfonden	
		Förr	Nu	Förr	Nu	Förr	Nu
Grundskyddet	10 266	152 775	218 320	3,8 mn €	6,1 mn €	0	1,2 mn €
Löntagare	17 490	167 706	208 792	5,5 mn €	6,9 mn €	2,9 mn €	4,5 mn €
Företagare	2 158	47 326	55 028	1,6 mn €	1,8 mn €	0	0,1 mn €
SAMMANLAGT	29 914	367 807	482 140	10,8 mn €	14,8 mn €	2,9 mn €	5,9 mn €

Enligt dessa uppskattningar minskar kombinationsförsäkringen sysselsättningen med cirka 440 årsverken¹⁹. På längre sikt är effekten något större, cirka 500 årsverken. Den beror på att arbetslöshetsperioderna uppskattas bli längre. Effekten ökar statens och kommunernas utgifter för finansiering av arbetslöshetsdagpenningar med cirka 4,0 miljoner euro per år och leder till att nya löneinkomster flyttas till förtjänstskyddet.

Den negativa sysselsättningseffekten ökar de negativa konsekvenserna för den offentliga ekonomin också indirekt t.ex. genom förlorade förvärvsinkomstskatter. Enligt finansministeriets bedömning stärker en ytterligare sysselsatt den offentliga ekonomin med cirka 26 200 euro per år, vilket skulle innebära att kombinationsförsäkringen har en årlig negativ effekt på 11,5 miljoner euro för statens och kommunernas ekonomi.

Sysselsättningsfonden finansierade 2024 cirka 56 procent av utkomstskyddet för arbetslösa, vilket grovt uppskattat motsvarar cirka 1,32 miljarder euro på årsnivå. Kombinationsförsäkringen ökar Sysselsättningsfondens andel av de inkomstrelaterade dagpenningarna med uppskattningsvis 3,0 miljoner euro på årsnivå.

Osäkerhet i bedömningen

Uppskattningarna ovan är behäftade med betydande osäkerhet eftersom de bygger starkt på antaganden om det ekonomiska beteendet i målgruppen som identifierats för kombinationsförsäkringen, men dessa antaganden bygger på iakttagelser av det ekonomiska beteendet i grupper av personer som inte har helt motsvarande

¹⁹ $(482\,140d - 367\,807d) / 260d/\text{år} \approx 440\text{ år}$.

sammansättning som kombinationsförsäkringens målgrupp. Denna osäkerhet behandlas i tabell 2, som visar hur olika förändringar i bakgrundsantagandena påverkar uppskattningarna av kretsen av försäkrade och försäkringens kostnadsnivå.

Dessutom är en central osäkerhetsfaktor i uppskattningarna eventuella systematiska fel i slutledningarna om FöPL-arbetsinkomsten i en situation där det inte finns data om faktiska FöPL-arbetsinkomster som skulle kunna användas i bedömningen. Den modell som används mellan företagarikomster och FöPL-arbetsinkomster grundar sig på det statistiska sambandet mellan dessa variabler, men det är möjligt att beloppet av personernas försäkrade företagarikomst avviker från detta antingen eftersom modellen missbedömer arbetsinkomsterna eller eftersom personerna ändrar sin FöPL-försäkring till följd av möjligheten att kombinationsförsäkra sig. En stor del av målgruppen hade relativt små företagarikomster i inkomstfördelningsstatistiken 2022, och därför var den uppskattade FöPL-arbetsinkomsten för en stor del av målgruppen lägre än den nedre gränsen för företagarens förtjänstskydd²⁰. Det är ändå möjligt att många FöPL-försäkrade har åtminstone lika stora FöPL-arbetsinkomster som den ovannämnda nedre gränsen, till skillnad från vad modellen visar. Dessutom genererar modellen nästan inga arbetsinkomster alls som överstiger 30 000 euro, eftersom det skulle kräva en årlig företagarikomst på cirka 120 000 euro i inkomstfördelningsstatistiken. [Enligt PSC](#) har dock grovt uppskattat cirka 20 procent av de försäkrade FöPL-arbetsinkomster som överstiger 30 000 euro.

Av dessa orsaker kan modellen alltså överskatta viljan att försäkra företagarikomster mot arbetslöshet bland dem som har låga företagarikomster och saknar FöPL-försäkring, men samtidigt underskatta viljan bland dem som har höga företagarikomster.

²⁰ År 2022, det år som uppskattningens inkomstdata gäller, var gränsen 13 573 euro per år.